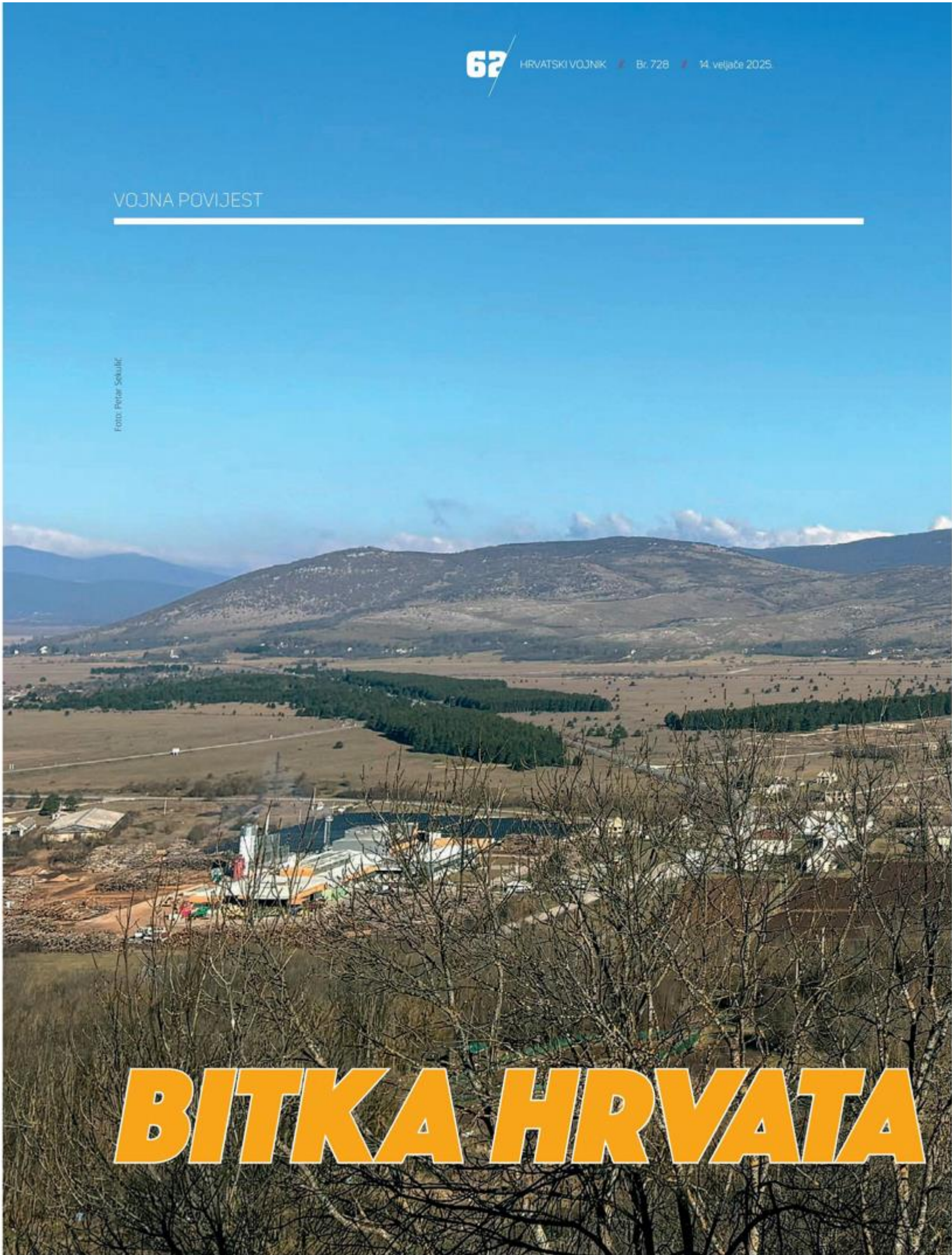

Nadamo se da bi razvoj metodologije lociranja posmrtnih ostataka, na kojem ćemo raditi tijekom projekta, mogao pomoći prilikom otkrivanja, nažalost, brojnih neutvrđenih posmrtnih ostataka iz Domovinskog rata, istaknuo je Petar Sekulić

Pretpostavljeno područje
Krbavske bitke

Hrvatski restauratorski zavod pokrenuo je krajem prošle godine projekt arheološkog istraživanja Krbavske bitke, koji bi mogao postati polazišna točka za razvoj arheologije bojišnice

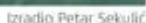
TEKST
Hrvoje Lončarević
FOTO
Hrvatski restauratorski zavod

PROJEKT ARHEOLOŠKOG ISTRAŽIVANJA KRBAVSKE BITKE

Težak poraz hrvatske plemićke vojske 9. rujna 1493. na Krbavskom polju jedan je od najvažnijih događaja dugotrajnog obrambenog rata s Osmanlijama. Posljedice te bitke ostale su u svijesti hrvatskog naroda zapamćene kao velika katastrofa, koja je oblikovala njegov daljnji povijesni razvoj. Kako bi se osvijetlio taj događaj iz

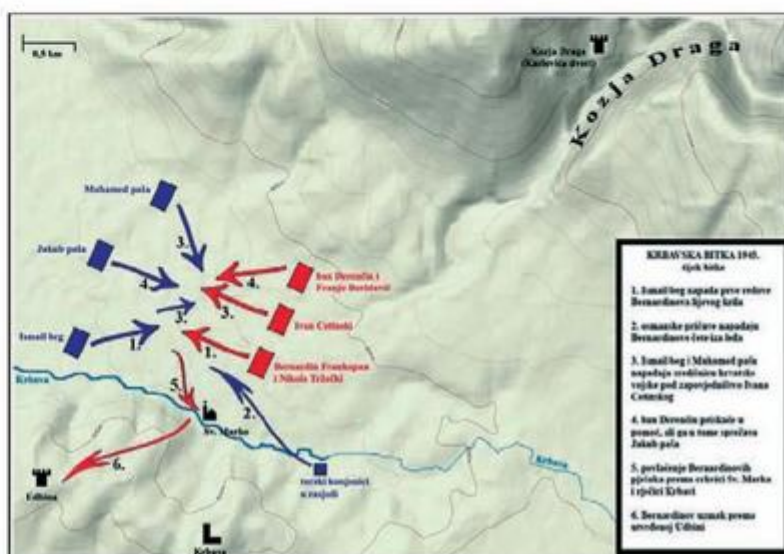
naše povijesti, u prosincu 2024. godine na inicijativu višeg konzervatora arheologa u Hrvatskom restauratorskom zavodu Petra Sekulića pokrenut je projekt arheološkog istraživanja Krbavske bitke pod nazivom *Bitka Hrvata*. O tome kako se došlo na ideju o pokretanju takvog projekta rekao nam je: "Tijekom predavanja austrijskog kolege o arheološkoj analizi krajolika na jednom stručno-znanstvenom skupu u Austriji, nastala je ideja o arheološkim istraživanjima tragova Krbavske bitke kao jedne od najvažnijih u

hrvatskoj povijesti. Ciljei projekt koncipiran je na više razina. Osim njegova znanstvenog aspekta, koji bi mogao postati polazišna točka za razvoj arheologije bojišnice, jedan je od ciljeva osvješćivanje povijesne važnosti te bitke široj javnosti i njezina suvremena prezentacija. Nadamo se da bi razvoj metodologije lociranja posmrtnih ostataka, na kojem ćemo raditi tijekom projekta, mogao pomoći prilikom otkrivanja, nažalost, brojnih neutvrđenih posmrtnih ostataka iz Domovinskog rata", istaknuo je Sekulić.

HRVATSKI VOJNIK # Br. 728 # 14. veljače 2025

VOJNA POVIJEST

Tijek Krbavske
bitke 1493. godine

Projekt financira Ministarstvo kulture i medija RH, a njegov je nositelj Hrvatski restauratorski zavod. Za realizaciju projekta ključna je podrška Ministarstva obrane RH s obzirom na to da se veći dio područja predviđenog za istraživanje nalazi na prostoru vojarnе i zračne luke u Udbini. Osim znatne podrške nadležnog konzervatorskog odjela u Gospiću, bez koje projekt ne bi zaživio, predviđeno je sudjelovanje Centra za obrambene i strateške studije "Janko Bobetko", Muzeja Like u Gospiću te brojnih stručnjaka iz različitih znanstvenih područja, uz potporu Gospičko-senjske biskupije, Ličko-senjske županije te Općine Udbina.

Budući da je uže područje na kojem se odigrala bitka moguće prilično precizno geografski utvrditi, pružila se prilika za izradu sveobuhvatne arheološke analize bojišnice. Multidisciplinarna analiza ima dva cilja, odnosno fokusirala bi se na dvije glavne teme. Prva bi bila usmjerena na traženje dokaza, tj. materijalnih ostataka same bitke, koji bi omogućili testiranje pouzdanosti sačuvanih vrela o točnom položaju i tijeku bitke. Druga tema bila bi, s obzirom na velik broj poginulih i smaknutih zarobljenika, pokušaj utvrđivanja lokacije i načina njihova ukopa.

Pretpostavljeno područje Krbavske bitke s označenim sakralnim objektima

VOJNA POVIJEST

Borbe za prijestolje između hrvatsko-ugarskog kralja Vladislava II. Jagelovića i cara Svetog Rimskog Carstva Maksimilijana bile su prilika sultanu Bajazidu da nakon isteka primirja potpisanog s kraljem Matijom Korvinom (1443. – 1490.), pošalje akindžije – *trkače i palikuće* – iz Bosne preko Hrvatske u Kranjsku. Na povratku iz Kranjske, Turci su opljačkali i popalili sve što su mogli. Usporene zbog zarobljenika i plijena, dočekao ih je kod Vrpila hrvatski ban Ladislav Egervári te ih porazio. Poraz je primirio Turke i 1492. nisu provaljivali u Hrvatsku, no bosanski Jakub-paša počeo je pripremati osvetnički napad na Hrvatsku.

Jakub-paša opustošio je sredinom 1493. gotovo cijelu Dalmaciju do Knina, a u lipnju napao Jajce. Ne mogavši ga osvojiti, ipak je opustošio njegovu okolicu, odakle je nastavio u Kranjsku i Štajersku sve do Celja, Ptuja i Maribora. Uskoro prisiljen na uzmak, no zadovoljan zbog plijena i zarobljenih kršćana, prošao je na povratku blizu Zagreba te stigao do Modruša, sjedišta Krbavske nadbiskupije, spustivši se prema Krbavskom polju. Hrvatski ban Emerik Derenčin, upoznat s kretanjem turske vojske koja se povlačila prema Bosni, odlučio je dočekati pašu i zapriječiti mu put. Vođen više srcem nego razumom, ban je zapovjedio da se turska vojska dočeka na bojnopolju, nasuprot mišljenju kneza Ivana Frankopana, koji je zagovarao da je se dočeka u brdskim klancima. Brojčano slabiji, posebno u broju konjanika, dočekali su 9. rujna tursku vojsku na Krbavskom polju kraj Ud-bine. Vojske, poredane u tri bojna reda, stajale su jedna nasuprot drugoj. Silovit juriš turske vojske i napad iz pozadine pokazao je njezinu premoć. Za nešto više od sata sva je banova vojska uništena. Procjenjuje se da je od 13 000 vojnika preživjelo samo 200. Izginulo je i hrvatsko plemstvo. Pali su knezovi Ivan i Juraj Frankopan; Ivan knez Cetinski; jajački ban Mihajlo Pethkey; knezovi Zrinski i Blagajski; Pavao Derenčin. Pavao je bio sin bana Emerika Derenčina, koji je zarobljen zajedno s knezom Nikolom Frankopanom. Spasio se jedino knez Bernardin Frankopan.

Zbog opsega stradanja i gubitaka Krbavsko polje u narodnoj predaji nazivalo se Krvavim poljem.

Težak poraz, u kojem je izginulo staro hrvatsko plemstvo, uzdrmao je obranu cijele Hrvatske. Posljedice su razaranje materijalnih i kulturnih dobara, iseljavanje ljudi prema zapadu. Bila je to i vojna pouka Hrvatima da se ne upuštaju u otvorene bitke s Turcima ako nemaju dovoljno konjanika koji će moći zaštititi pješništvo i biti udarna snaga.

Povjesničar Ive Mažuran u svojoj knjizi *Hrvati i Osmansko Carstvo* koristi se izvorima toga vremena: "Služeći se djelima prethodnika i suvremenika koje dorječno prepisuje, izradio je u drugoj polovici 16. stoljeća fra Ivan Tomašić 'Ljetopis Kraljevine Hrvatske', u kojem o porazu Hrvata na Krbavskom polju uglavnom prepričava što su drugi rekli. Među ostalim, kaže kako je Jakub-paša naredio da se izbroje svi leševi poginulih kršćana i u znak sjećanja na pobjedu mnoge glave i odsječeni nosevi pošalju sultanu. A poginulih je bilo više od trinaest tisuća. Naime, bio je to prvi rasap Kraljevstva Hrvatskog, i tu je izginulo cijelo hrvatsko plemstvo."

Turska pobjeda na Krbavskom polju nije ipak bila prijelomna jer nije slomila obranu i snagu hrvatskog naroda ni njegovu odlučnost. Važna je utoliko što je potresla hrvatski narod i posvijestila mu tursku prijetnju, prema kojoj se dotad olako odnosilo. Matija Korvin bio je naivan kad je u vrijeme primirja s Turcima, prije događaja na Krbavi, ratovao s carem Fridrikom i tako trošio ljudske i materijalne resurse. Obrana od Turaka bila je stoga zapostavljena i gledana kao sporedna stvar. Od Krbave, dotadašnji sukobi između kralja i feudalaca i pogled prema srednjoj Europi više nisu mogli biti u fokusu. Krbavska bitka bila je u tom smislu upozorenje i navještaj buduće zadaće Hrvatske kao predziđa kršćanstva. Ipak, pritisnuta sa svih strana, Hrvatska će naići na svojem tragičnom putu na malo razumijevanja, a saveznici će joj u njezinu povijesnom hodu činiti više štete nego koristiti. To je povijesna pouka, koja nas uči pravilnom gledanju na kretanje međunarodnih silnica i odnose snaga. Krbavski poraz mora nam biti trajno upozorenje na to kakve posljedice mogu nastati ako stvarnost ne promatramo u svoj njezinoj zbilji i ako zajedništvo ne shvatimo kao ključan uvjet svoje sigurnosti i stabilnosti.

Za realizaciju projekta ključna je podrška Ministarstva obrane RH s obzirom na to da se veći dio područja predviđenog za istraživanje nalazi na prostoru vojarne i zračne luke u Udbini

"Iz ovog istraživanja nastojat ćemo dobiti podatke koji će nam pomoći u analizi tijeka bitke. Dosadašnja historiografija najvećim se dijelom bavila političkim aspektom bitke, a sad planiramo analizirati njezine brojne operativne aspekte – kretanje i veličinu vojski, njihove tabore, naoružanje, logistiku itd. Pokušat ćemo naći odgovor i na pitanje gdje su zemni ostaci ljudi koji su poginuli. Dok je za manji dio, pogotovo istaknutih pojedinaca koje je bilo moguće prepoznati, moguće pretpostaviti da su pokopani na grobljima lokalnih crkvi, za veliku većinu to nije moguće. Praksa proučavanja masovnih grobnica vezanih uz srednjovjekovne bitke pokazala je da su se za ukope najčešće koristile zatečene prirodne udubine u krajobrazu, poput vrtača, graba i jaraka ili se iskopavala jama za ukop većeg broja pokojnika. Veliko je pitanje kakvi su bili kapaciteti tadašnjeg društva u smislu ukopa nekoliko tisuća pokojnika u relativno kratkom roku prije izbijanja zaraze. Što se tiče ukopa zemnih ostataka pripadnika osmanske vojske, zasad nije moguće donositi pretpostavke s obzirom na to da nije poznata osmanska praksa, posebno u kontekstu etničkog i vjerskog sastava akindžija krajem XV. stoljeća. Stoga je moguće da je dio poginulih pokopan na mjestu bitke ili su prevezeni na područje pod osmanskom kontrolom", ističe Sekulić.

Što se tiče samih istraživanja, projekt je podijeljen u tri glavne faze. U prvoj, predterenskoj fazi, fokus će biti na arhivsko-povijesnoj analizi te analizi krajolika. Na temelju prikupljenih podataka, u drugoj fazi projekta započet će terensko istraživanje, koje obuhvaća različite nedestruktivne metode poput detektora metala, geofizičkih istraživanja,

Viši konzervator
arheolog **Petar
Sekulić**

LiDAR-ske analize, pretrage terena uz pomoć potražnih pasa... s ciljem utvrđivanja mikrolokacija na kojima će se provesti sondiranje i arheološko istraživanje. Treća faza obuhvaća stručnu obradu, interpretaciju i kontekstualizaciju prikupljenih podataka i nalaza.

Predviđeno je da projekt traje više godina, a rezultati će biti predstavljani na planiranom znanstvenom skupu posvećenom Krbavskoj bitki. Organizirani ukop pronađenih žrtava u kompleksu crkve hrvatskih mučenika na Udbini omogućio bi im počivanje u miru. Za valorizaciju povijesne važnosti Krbavske bitke iznimno je bitna planirana izgradnja njezina interpretacijsko-informativnog centra, koji bi s crkvom hrvatskih mučenika na Udbini činio kulturno-povijesnu i simboličku cjelinu.

Krbavska bitka,
rad njemačkog
slikara i drvoresca
Hansa Burgkmaira
(1473. – 1531.)